

פרטיכל מס' כ"ג/2

מישיבת ועדת הכלכלה

ביום ז', כ' בסיון תש"י (5.6.50)

נוכחים חברי הועדה:
היו"ר מ. ס. בדר
מ. ארס
פ. ברנשטיין
ש. גורן
ח. לנדו
ש. לביא
צ. יהודה
ה. פורדר
א. רקנאטי

מוזמנים: שר האספקה והקצוב ד. יוסף.

הישיבה נפתחה בשעה 11.05.

היו"ר מ. ס. בדר: אני פותח את הישיבה. אנו ממשיכים היום בדיון על דברי שר האספקה והקיצוב.

רשות הדבור למר ברנשטיין.

פ. ברנשטיין: בנכוח הוזכרו דברים רבים אשר אינם נוגעים באופן ישיר לשאלת הפיקוח, או לפעולות משרד האספקה והקצוב. אני אשתדל להצטמצם במסגרת השאלות האלה.

פיקוח בכלל הוא דבר קשה ומסובך מאד, ומעבר לגבול מסוים, כל כמה שהפיקוח מתהדק, הוא נעשה פחות יעיל. אני רואה עד כמה מתלבט משרד האספקה והקצוב דוקא בחיזוק ובהרחבת הפיקוח. כל צעד חדש מחייב צעד נוסף ונדמה לי כי בסופו של דבר אין העוסקים בדברים אלה, יודעים היטב את המצב ומסתלטים על כל שטח הפיקוח.

אינני רוצה עכשיו לדבר על עצות בקשר עם המטבע הזר. אולם, ברצוננו לומר כמה מלים על האקספורט, אם כי אינו עומד באופן ישיר על סדר היום. כל אחד יודע שעלינו להגביר בהרבה את האקספורט, אבל ישנו דבר חשוב שאסור לשכוח אותו והוא, שמישהו יקנה מאתנו את מה שנרצה להוציא מהארץ בתור אקספורט. היצור שלנו עדיין אינו מספיק אפילו לתצרוכת הפנימית. השאלה השניה היא, שאלת המחיר. אנו מתעלמים באופן שיטתי מסאלה זו ועם כל הסיידורים המוטלים על היצרנים, רוצים לתת להם מטבע במידה שהם מיצרים לאקספורט. ברור שבמחירים הקיימים כיום במדינה, אין אפשרות לפתח את האקספורט. אומרים שהממשלה תתן פרמיות כדי לכסות את ההפרס בין המחירים פה ובין המחירים בחו"ל. את ההפסד הזה צריך, כמובן, לשלם הצרכן, באינסטנציה האחרונה.

מפי אדם רציני מאד, בעל השפעה רבה בהסתדרות, מר אבא חוסי, שמענו את הדעה: דפלציה, אינפלציה - העיקר שנוכל לחיות. אני רוצה בהזדמנות זו להביע את חששותי לגישה קלה כזו לשאלת האינפלציה. אנו נמצאים בתהליך של אינפלציה המתחיל מחדש. עכשיו זה מתבטא רק בירידת המטבע שלנו בחו"ל. בארץ, מחזיקים את המחירים בכוח, בגובה העכשווי במסגרת האינדקס. אחד הדברים הקובעים כבר יצא לגמרי ממסגרת זו של החזקת גובה המחירים והוא: הבניה. מטום כך מחיר הדירות הוא כפי שהוא היום. בעלי הבתים בבתים הישנים מכסים עכשיו את ההפרס בין המחיר האמיתי ובין המחיר שהיה לפני עשר שנים. אנו שוכחים שהבניה החדשה כבר נעשית לפי מחירים כפולים פי ששה או פי שבעה מאשר היו אז. הרי אינדקס הבניה אינו שלוש מאות נקודות אלא שש מאות או שבע מאות. יהיה קשה מאד למנוע עליית מחירים מחדש. אם ניגשים לענין זה בקלות, הסכנה היא עוד יותר גדולה.

מי מסלם את האינפלציה? באחד הנוכחים הקודמים בשאלה זו אמר ציזלינג כי אני אמרתי שזה ענין של מעמד מרויח ומעמד מפסיד; אין הדבר כך. מהאינפלציה מרויחים בראש ובראשונה אלה שיש להם חובות. אלה הם על פי רוב מפעלים, גם של החקלאות וגם של התעשייה. מפסידים מזה כל בעלי החסכוניות. בחלקם הגדול אלה הם דוקא פועלים ואנשים קטנים בעלי פקדונות קטנים ובינוניים. בעלי פקדונות גדולים יכולים עוד בנקל להסתלק מזה, ברגע מסוים כשהם רואים את סכנת האינפלציה החדשה.

עכשיו אומר כמה מלים על עצם השאלות שהסר עורך בדיון. אינני רוצה להתווכח על השוק השחור. סר האספקה והקצוב אמר שלא בדק את הדברים, אם כי שמע דברים טובים. העובדות הן כה ברורות, אדוני הסר, שפשוט לא כדאי לדבר עליהן. אינני מתפלא על השוק השחור ואינני מאשים אים. בוכוח הראשון שהיה לנו בכנסת בשאלה זו אמרתי כי הסיטה הזו מוכרחה להביא לשוק שחור. השר ענה לי אז שילחמו בשוק השחור; לוחמים בו, אולם כל כמה שמגבירים את המלחמה בשוק השחור, הוא עולה ופורח. אין זה אומר שהמלחמה היא חלשה, אלא זהו מטבע הדברים. אני חושב שאינני מועיל באמת אם אני אומר שבשוק השחור מסתתפים כולם, בלי הבדל דת או גזע, מפלגה או זרם. מטום כך, הופך הפקוח לענין הדורש מאמצים ואמצעים עצומים. אינני אומר שאפשר עכשיו לחיות בלי פקוח, אבל צריך ללכת במידת האפשרות בדרך של החלטה; כלומר, "די-קונטרול".

בקטר לכך, ברצוני לשאול: מהו הפרט כיום בין הביקוש והאספקה? אני יודע שהפרט אינו דבר אבסולוטי. הפקוח מגביר גם כן במידה ידועה את הביקוש; כלומר, האנשים קונים לא מה שהם צריכים, אלא מה שהם מקבלים. הרגשתי היא שבאופן מסויע הפרט הוא כ-10%. אולי ישנה אפשרות להגיע לידי כך שהאספקה תהיה 10% למעלה מהביקוש. אני רוצה שיתחשבו פעם גם בכיוון זה. עלינו לבדוק את האמצעים העומדים לרשותנו, לאור זה. כסובן שנשאלת פה השאלה הפוליטית-כלכלית, כי ישנם אנשים הרוצים בפקוח בתוך פקוח, כי הם רואים בזה בטעות מסק מתכננן. גישתו הפרינציפיונית של השר, לקנהיג קיצוב דק בדברים שיש בהם חסור, היא קרובה לגיטתית. אין זה ענין של פרינציפ פוליטי-כלכלי; כדאי היה לבדוק פעם אם נוכל לחנות ע"י כך את המצב הקיים.

נקודת המוצא בדיון שלנו היתה, הדאגה לחמרי גלם שאינם נמצאים בארץ במידה מספיקה. בקטר לשאלה זו שמענו, כי אם סר האוצר יתן מטבע בסך של $2\frac{1}{2}$ מיליון בערך, נוכל להגיע עד סוף השנה בלי זעזועים קשים. פה בשאלת השאלה, דוקא מבחינת הפקוח ואפילו מבחינת האנשים המחייבים פקוח בתוך פקוח. אם סר האוצר לא יוכל להמציא את הסכום הזה, מה יהיה אז? זה דבר חשוב מאד ועלינו לחשוב עליו ברצינות רבה. בטבילנו, בטעבנו היום, יותר חשוב שבת-החרושת שלנו יעבדו ותהיה תעסוקה, מאשר שנאכל את כל המזון המוקצב לנו עתה. אני אמרתי בתחילה שאינני רואה את המחסור במזון ואת הסבל שסובלים התושבים.

עונדה היא שהפקוח על המזון פועל למעשה רק ביטח מסוים של הישוב. הוא אינו קיים בכל הכפרים וגם במושבות הקטנות והבינוניות. דבר זה הוא טבעי וכך היה בכל הארצות שבהן הנבנה מסדר של פקוח.

אם אנו עומדים בפני הברירה סר האוצר לא יתן את הסכום הדרוש, יש צורך להכין את האבנטואליות. הדרך היחידה היא לדעת, להקטין את מנות המזון ולהעביר את ההפרט לקניית חמרי גלם. אחרת יפסיקו בת-החרושת רבים את העבודה, בעוד שאנו במסיל לקבל את המנות לקבלנו עד עתה, וזה אינו בסדר. נדמה לי שזוהי דאגת כולנו וביחוד דאגת הועדה הזו. אינני גורס מה שכתב חברים גורסים, שהועדה יכולה לבוא במקום הממשלה. לדעתי, אין זה תפקידנו; ההצעות שריכות לבוא מצד הממשלה. אבל אם אנו רואים את מצבנו והדאגה לאספקה ולחומם גלם היא כה גדולה, עלינו למצוא דרך אלטרנטיבית במקרה שהכסף לא יימצא, כדי שנוכל להעביר דביזים מהמזון לקניית חומר גלם.

ברצוני לומר עוד כמה מלים על ענין שנמסר לוועדה זו לדיון וסר רוקח עורר אותה. זוהי שאלת הבניה וחמרי הבנין. אינני בקי ביותר בענינים אלה, אבל מונח לפני חומר שהוא הגיש לי. חברת "קבלנים ובוונים" קבלו 107 טון ברזל עגול ו-170 קו"ב עץ לבן בעוד ש"מולל בונה" קסל רדיון ל-1.200 טון ברזל עגול. זה במטבע היבוא ללא מטבע זר.

אני שומע טענות רבות על הפליות ואני יודע שבמקרים רבים אין אפשרות לבדוק אותן. אבל ברור שהטענות אינן יכולות להיות כולן פנטסיוניות. ישנם מקרים בהם אנו רואים את המקריש במפורס ודברים אלה מזינים ביותר את הסוק השחור. אם אנשים אינם מקבלים מה שהם צריכים, הם מחפשים את הדבר במקום שעלולים למצוא אותו. אין זה סוד שאת העיקר מקבלים כעת מהקבוצים שבהם יש עכשיו מלאי גדול. הקושי הוא בזה שהאנשים אינם רוצים לגלות את הדברים מתוך פחד מפ"י כך הם סותמים לעצמם את צנורות האספקה.

א. בהיר:

אני רוצה להצטמצם בטלוטה ענינים. לא אדבר כעת על ענין האינפלציה. אומר רק שדעתי היא, שאת האינפלציה מטלסת המדינה והעולים החדשים לכל התושבים אשר היו פה לפני הקמת המדינה לדעתי, צריך להעמיד את הענין לדיון, אולם לא עכשיו.

ברצוני לדבר על הפקוח, הקיצוב והתעסיה. על מה פקוח? - על כל דבר העולה במטבע זר; על כל דבר אשר איננו מיצרים בארץ במידה מספקת, כל זמן שלא נגיע עד 10% מעל לתצרוכת. כאשר יש עגבניות בספע, אין צורך בפיקוח עליהן וכן על שאר הדברים.

אני מציע לוועדה להביע את דעתה, ואת זאת לעשות במסגרת פנימית מתוך הנחה שיושבים כאן אנשים אחראיים לעניני המדינה, כי במידה שיחסרו לנו דברים יונהג קיצוב. עלינו להתחסב בכך שבחודש מאי הגיעו לארץ 12.500 עולים, בחודש יוני יעלה המספר בודאי ל-15 אלף, כי מתחילים לבוא מרוסיה כ-6 אלפים איש בחודש, ואולי תגיע גם העליה מעיראק לממדים רחבים יותר. מצב המטבע אצלנו הוא קשה מאד והמטבע העומד לרשותנו הוא מצומצם. יש להנהיג קיצוב בכמה דברים נוספים ויש לעשות זאת בהקדם. לדעתי יש להתחיל בענף הנעלים, הטכסטיל, הריהוט וכלי בית. אלה הם הדברים שיש הכרח עכשיו לקצץ בהם למען קיום היסוב וקליטת העליה. על בנין אדבר לחוד.

אני מקווה שהעליה במסגרת של רבע מיליון לסנה תמסך עוד מספר שנים לא קטן. אבל כל זמן שהמצב הוא כזה, עלינו להוציא ממנו את המסקנה ולדאוג לאותם העולים. אולם, אסור לנו להקטין את התעסוקה. כדי שלא יקרה דבר זה, אני מציע להעביר את כל היצור מבחינת המכונות וכוח האדם למען הגדלת היצוא ולתת פריוריטי למפעלים המיצרים לאכספורט. עלינו לקיים את המחיר של סוק היצוא והסוק הפנימי כך, שיאפשר לנו לנהל את המסק כולו. אינני חושב שזהו ויכוח מפלגתי. הויכוח הוא מחוייב המציאות שלנו, אשר גם ברובסטין וגם אני חיים בה יחד ואיננו יכולים לצאת ממנה. אני בטוח שגם התעסיה וגם הקואופורציה והמועלים יסתבלו למצב החדש ויתאימו את עצמם, מבחינת שכר העבודה וכל יתר הבחינות, למצב זה. אם נקבל את הדברים בדרך זו, נוכל לכבוש סחחים ולקיים תעסוקה מלאה. בדרך כלל, אני בעד תעסוקה מלאה בארץ. ישנו חומר גלם הנמצא ברשותנו, ויש צורך לנצל אותו בתוספת חומר הגלם הטובא מחוץ-לארץ. ע"י כך אנו יוצרים בכסים גדולים וחשובים לעם ולארץ.

אני מציע להטיל מכסת יצור על כל מי שמחזיק כלי יצור, לפי יכולתו ולפי יכולת המדינה לספק לו חמרים.

אני מציע להעמיד על סדר היום של ועדת

הכלכלה את שאלת הבניה.

היו"ר ס. בדר:

אני מקבל את הצעתך על העמדה לסדר היום.

א. בהיר:

אומר רק כמה מלים בנוגע לבניה. יסנם
עכשיו שני מחירי בנייה ילנה בניה של
אדם הבונה בעצמו ובניה סמוכים אותה לקבלן. ברצוני לתת לכם מספר
אחד: אותו קבלן אשר בנה בקבוץ אפיקים חדר בעד 400 ל"י לפני חדשים,
דורש עכשיו בעד בניה אותו חדר - 575 ל"י. וזה, בזמן שמחיר המלט
לא עלה, מחיר הברזל לא עלה, אלא שהוא צריך כעת להשיג את החסרים
בעצמו. במקום לקחת אותו מלט, ברזל ואת הפועלים, הוא לוקח את כולם
ובונה בתל-אביב, כי הם מסלמים כעת בעד חדר סכום שלמו קודם לכן,
פלוס 40%-50%. עובדה היא שקבוץ אפיקים בונה עכשיו ובנה לפני שלושה
חדשים באותו המחיר. אותו דבר עושה "סולל בונה" בשיכון העולים.
אבל הקבלן הפרטי בונה בית מסותף בן שמונה דירות ומעלה את המחיר
ב-40%. אינני מבין מדוע אנו נותנים אפשרות של התעשרות לחוג מסוים
של אנשים וליצור שוק שחור ואפילו שוק שחור בקבוצים. לא במקרה
את הדבר הזה, אבל אני מקבל את דברי צבי יהודה. אני מעוניין מאד
בדבר זה. אבל לו לא היו קבלנים פרטיים אשר היו קונים במחירים פאלה,
לא היה שוק שחור. מצב ההפקרות הקיים עכשיו, שלדירה אין מחיר קבוע,
אינו יכול להימסך.

אני רוצה שתיווצר חברה צבורית אשר תקבל
עבודה מאנשים פרטיים הרוצים לבנות, במחירים קבועים מראש. חברה זו
תקבל והקצבות של חומר גלם למען הבניה הזו. אם יהיה דבר כזה, ירדו
המחירים גם אצל הקבלנים הפרטיים.

היו"ר ס. בדר:

אשר לאינפלציה, נכון שמרויחים ממנה
החקלאות והתעשייה, אבל רק במידה שיש
להם רכוש דלא-ניידי ובמידה שהם חייבים את הכסף על אמצעי יצור או
בנינים שהקימו. אני מצטער מאד להגיד לר ברנסטיין שיסנו חלק גדול
בהתייבות שכל הציוד שלו וכל הבנינים שלו הוקמו כבר לפי המחירים
האינפלציוניים והוא אינו מרויח מכך מאומה. נבנו כבר 221 ישובים
במחירים אלה. לכן, אין ההכללה מדויקת ביותר; מדויק רק דבר אחד -
מי מפסיד מזה. נכון שמפסידים כל בעלי החסכוניות, כל בעלי הפוליסות,
הפקידות בכללה וכל אלה שיש להם כספים בקופות התגמולים; כלומר,
כל אלה שעתידיהם מבוסס על דנטה זו שרצו ליצור בטחון תקופת עבודתם. כל
אלה הם המפסידים ולא רק העולים החדשים, כפי שאמר בהיר. הם אינם
יכולים להסקייע את כספם. אני יודע שביח"ר עסיס, למשל, חייב לעובדיו
את רוב הכסף של קופת התגמולים. רוב הכספים של קופות התגמולים
מוסקע בניירות ערך או בבנקים; על כל פנים, אינו מוסקע כך, שיבטיח
את ערך הכסף לעת זקנה וכד'.

צריך להיות ברור לכל המציעים כיום תכנית
קיצוב לגבי כל הדברים; שיוכלו להוציא זאת לפועל רק על יסוד
הצעה מעובדת לכל פרטיה, שלא תפגע בתעסוקה. אם כל אהדתי לפקוח,
אני אומר שאם נעבור היום מקיצוניות אחת לשניה, אנו עלולים לפגוע
בתעסוקה. הטענה הזו אינו יכול להיות אוטומטי. דבר זה מוכחח
להיות מחורב היטב. ביח"ר שלנו הם כעלי אופי מיוחד אינם
בנויים לאקספורט. צריכים לשנותם ולהתאימם לאקספורט, אבל אם יסנו
קו כזה, הייתי רוצה לטמוע קודם כל; האם יסנו היום ספקד של
הפוטנציאל התעשייתי שלנו. האם ילנה חקירה או היו גישושים מה נוכל
להוציא החוצה? האם יסנו חישוב של היצור, כדי שלא יעלה לנו שוב
ביוקר מדי בקשר עם חמרי הגלם? האם שלושת הדברים האלה יהיו קיימים?
ההנחה היסודית היא, שצריך להבטיח חמרי גלם לפחות לשנה אחת, על
יסוד תכנית כזו.

נשמעו כאן דעות קטניות כמעט. אני טוען
כלפי החברים המציעים הצעות שונות את הטענה שהם טוענים תמיד כלפי
מפ"ם: מדוע אתם זורקים טלסטאות לחלל? איננו זורקים טלסטאות לחלל,
אנו מציעים כי תעובד תכנית, כי מוטב לסגות על יסוד תכנית מאשר
להצליח בלי תכנית, באשר הדבר הזה מתנכל אח"כ.

שמענו כאן דברים קשים על מצב חטרי הגלם.
האם במטח הסבוע, מהישיבה הקודמת עד היום, היתה התקדמות בסו"ס
בין מסרד האספקה והקצוב לבין מסרד האוצר אודות אותם ה-2/2 מיליון
ל"י? אם אין הבטחה, אני חושב שעלינו, כועדת הכלכלה, לעשות משהו
בנידון זה. אנו צריכים לדרוש ישיבה יחד עם שר האוצר בנוגע לכך.
אני חושב שאם המצב ימשיך להיות קשה, יהיה הכרח להחליט על קיצוץ
באספקת הטון שהובאה סח"ל, למען הבטח חטרי גלם ותעסוקה.

שר האספקה והקצוב ד. יוסף: קודם כל אמסור תשובות אחדות לשאלות
אשר נשאלו כאן ואחר אעבור לעצם העניין.
לביא דבר על תחליפים לברזל והלחטרי בניין. אינני אומר שנעשה כל
מה שהיה יכול להיעשות, אבל אנו מתלבטים בשאלה זו זמן רב. אנו
עושים את כל המאמצים, אבל אין זה עוזר הרבה. אתן לכם דוגמא:
מזונות, חומר בידוד, אפשר ליצר בארץ. כבר לפני 9 חדשים דברתי
עם אנשים סונים על הקמת מפעל כזה, עם אנשים מהארץ ומחוץ-לארץ,
אבל עובדה היא שלא נעשה דבר בכיוון זה. לו היה כל הכסף במצא
בידי הממשלה והיינו חיים במסטר כזה שהיא עושה כל מה שיש בו צורך
ומקימה את כל המפעלים הדרושים, היינו מקימים כבר מפעלים רבים
מאד. אני סבור שבצורך לעשות זאת פעם, אבל עדיין לא הגיע הזמן.

מר לביא הזכיר את התכנית של גידול 300
אלף כבשים לבשר וסומן. אין זה דבר שפוט ביותר. מסרד החקלאות
סלח אדם מיוחד לסרדיניה והוא עוסק בבעיה זו. יתכן שאיננו עוסקים
בדבר זה במרץ מספיק, אבל אילו היינו עומדים היום בפני ממשל סכל
המומחים היו מסכימים לתכנית זו, צריכים היינו להתחשב בשאלת
המטבע הזר.

מר לביא שאל על יצור חטמל זול. דבר
זה איננו בסמכותי ובסמכות מסרדי ואינני יכול לענות עליו. אני
יכול רק לציין ש-100 מהנדסים מעבדים עכשיו תכנית גדולה מאד
הקשורה עם מים וחטמל. עדיין אינני יודע מה תהיה התכנית הטובה
ביותר. הממשלה בודקת זאת.

גם שאלת אנירת מים בזאדיות אינה בסמכותי
עכשיו עסו נסיונות בנגב, על יד רביבים, ויעבור זמן מה עד שנוכל
ללמוד את הדבר.

אינני יכול להגיד דבר על בנין הקריה.
ועדת הכספים תדון בשאלה זו ותחליט מה שתחליט.

אבא חוסי אמר שהיצוא לחוץ-לארץ מגביל
את האספקה בארץ. אין זה נכון. אם אדם מייצר משהו ליצוא, הוא
מקבל את החומר הדרוש לדבר זה. אין זה גורע מהיצור לתצרוכת
הארץ.

צריך להיות ברור לכל החברים שאי-אפשר
לקצץ ולהנהיג קיצוב בדברים רבים מבלי לפגוע בתעסוקה, אלא
במידה שנצליח להגביר את היצור ליצוא במסדים החבים מאד. אנו
מביאים עכשיו לארץ את הדברים החיוניים ביותר בלבד.

עלי לציין כי אחד הקסיים הגדולים שלנו
הוא, הסתירה המתמדת בעבודתנו: מצד אחד רוצים לקצץ, לחסוך במטבע
זר, להוריד מחירים, ומצד שני מסור לנו לגעת בתעסוקה. אלה זוכרים
את ענין הסוקולד. גם אתם טענתם רבות בענין זה. אמרו לי אז
שיפוטרו 1000 פועלים ואני עניתי כי יפוטרו לכל היותר 200 והם יקבלו
את עבודתם כעבור חדשים מספר. הדבר היה בדיוק כך. גם עכשיו אני
מאמין בדרך זו. אבל אינני יכול להבטיח שעשה זאת ללא כל פגיעה
בתעסוקה. דבר זה הוא בלתי אפשרי.

מר חוסי אמר שהמטלה צריכה להודיע לציבור על המצב לאמיתו. לדעתו, אנו עושים זאת. טר האוצר הודיע זאת בכנסת באופן די ברור. ברור שלא דיבר ככתוב בידיעות אחרונות או במעריב, כי הוא אינו צריך לגרום בהלה היא לא תוסיף טאומה. למטרד האספקה והקיצוב ישנה חוליית הטברה. אוטורים לי שהיא אינה יעילה ביותר, אבל אין לי אבטיס אחרים. אני מוכן לקבל כל אדם שיטלה אלי ויהיה מומחה להטברה.

אמר לסחרור המחורות מהנמל, הרי זה מקרה אופייני אין מדברים בלי לדעת את העובדות. בדקתי את העניין וברצוני להסבירו לכם. אבא חוסי טען על כך שכולם מוכרחים לבוא לירושלים. ובכן, 45 אחוז מגייסים את הבקשות באמצעות עמלי מכס ואינם צריכים לבוא לירושלים. 30% מגייסים בקשות ע"י הדאר. 15% מהוה הגשת הבקשות ע"י עולים חדשים ורק 10% מגייסים באופן אישי. ובכן, כל הצעקה סיוותת. רוב האבטיס הפונים בירושלים באופן אישי הם כאלה שעניניהם אינם בסדר בדרך כלל. ב-98% מן המקרים מגיעים הנירות לפני האניה והיבואנים יכולים לדעת על בוא מחורמם. לא עשינו את ההעברה לירושלים מתוך כוונה להקשות על הצבור, אלא בכדי שנוכל להשתלט היטב על כל הענינים. בראש המחלקה לסחרור מחורות מהנמל עומד אדם אחד רציני ואחראי, מר פלמר ואינני חושב שיש לבוא אלינו בטענות בקשר לכך. כל סכתב הנטלה למחלקה זו יוצא מכם כעבור 24 שעות.

אבא חוסי אמר שהטורים מחזיקים את העצים והברזל בנמל. בדקתי את הדבר והתברר לי שאינו נכון. רק הסיון נעשה בנמל והאבטיס הם בדעה כי זוהי הדרך היעילה ביותר.

אבא חוסי אמר מדוע אין תחליף לעור הנעלים, חלק גדול של הנעלים אשר הוצאנו בקיץ הזה לא היה מעור. מר חוסי דיבר על עץ במקום עור, אבל דבר זה אינו פשוט ביותר. אני מקווה שבשנה הבאה לא יהיה בכלל צורך להחליף בעור עליון. זהו גם כן תחליף ממוסך והיה עלי לעבור קשה עד שבאתי לידי הסכם עם בעלי בתי החרושת.

אמר להערה שהמטלה צריכה להכריח את היצרנים לעבוד, אני חייב לציין שלפני שבוע קיימתי ישיבה עם נציגות התאחדות בעלי התעשייה בנוגע לדבר זה. היה ויכוח ארוך מאד ובסופו של דבר הסכימו שאקים 3 עד 4 ועדות קטנות, אשר בכל אחת מהן ישתתפו שני חברים מהתאחדות בעלי התעשייה. הם הבטיחו לפטור לי את תשובתם. הטברתי להם את המצב ללא כל הסתייגות ומאדתי עד כמה המצב חסור בקשר למטבע זר וחסרי גלם.

אמר לקיצוב נעלים ובגדים, אין לי טענות בגדכם שאינכם מומחים בענינים אלה, אבל אין זה ענין שאפשר להגטימו בטהרה. כל יצור הנעלים לקיץ הזה כבר נגמר ואין טעם להטיל עכטיו קיצוב; כן גם בגדי הקיץ. אולם, אני טחח לטמוע מכם את העידור הזה.

השיטה של קיצוץ במזון למען לא יסגרו מפעלים, אינה טובה. אם לא אקבל היום כסף, כעבור 6-8 שבועות יהיו מפעלים שיהיו נאלצים להיסגר; המזון ל-6-8 שבועות אלה כבר נקנה לפני זמן רב והוא כבר נמצא בארץ. ובכן, שיטה זו אינה נוחת דבר, אלא אם אני מחליט היום לקצץ במזון כעבור שלושה חדשים.

תפקידי הוא לספק מזון לצבור ולא-לא לספק לו מזון. חברי הכנסת סנה ובגין הבטיחו לי שכולם ימותו מרעב וילדינו יהיו צנומים וחלשים, ובכל זאת היטוב בריא לגמרי וקבל כל מה שהיה דרוש לו. אני מוכן לקצץ, אל תחשבו שאני פוחד, אבל אינני מוכן לקצץ במידה כזו שארגיש כי זוהי פגיעה בבריאות העם.

אשר ללחם, כאשר אינני יכול לתת לצבור כל מה שדרוש לו, ביד רחבה, אני מוכרח לתת לו את הדברים היסודיים ללא הגבלה, ולחם הוא הדבר היסודי. אני חייב לתת לצבור כשהוא רוצה, ואם גם עולה הכמות על התצרוכת. בחדש זה עשיתי נסיון מסוים. נתתי לסוחרים ב-10% פחות חיטה. הם טענו שאין זה מספיק; אח"כ הייתי צריך להוסיף קצת פה שם, כלומר, אני מנסה לקצץ באופן פנימי, מבלי להביא לידי קיצוב במצרך זה.

ישנה אפשרות לחסוך לפחות 250 טונות קמח מהקונדיטוריות, אולם אני לא אעשה זאת מכמה סיבות: א) תעסוקה; ב) צריכים בכל זאת להמתיק את החיים של הצבור; ג) זהו מזון. מוסיפים סוכר, שמן וכד'. אם אני לוקח משהו מהצבור, צריך אני לתת לו תחליף במקומו. אינני יכול להתעלם מלראות חישובים מדעיים אלה. בכל חודש אני מקבל דו"ח מה אכל הצבור ואיך זה מתבטא בקלוריות ובוויטמינים וכד'. אנו צריכים לחיות לפי המציאות ולא לפי תכניות. אני רואה בכל חודש מה בפועל אכל הצבור; אינני יכול להכין לי לוח מסוים ולפיו לפעול. קורים כל מיני דברים בחיינו. לא יכלתי להיות בטוח שיהיה השנה שפע כזה של ירקות. אבל כשאני רואה שיש שפע, אני יכול להרשות לעצמי לקצץ במנות הבשר, כי אפשר לאכל יותר ירקות. אבל לו חלילה לא היה המצב כזה, לא הייתי יכול בטום פנים לקצץ את מנות הבשר. אצמצם מה שאוכל, בכדי שנוכל להגיע עד סוף השנה בלי זעזועים קשים.

את המספר של 32 מיליון שהזכיר מר לנדאו, לא הספקתי עדיין לבדוק, אבל אני רוצה לציין שה-24 מיליון זה בלי יבוא ללא מטבע. נכון שבמסך השנה עשינו קטוצים רבים. אין ללמוד מזה שהצבור לא קבל מה שהיה דרוש לו. אנו הכנסנו תחליפים מסוימים וע"י סדרים טובים יותר, הבאנו לחסכון בחפריים. אני רואה זאת כהיטג. אף על פי שהאוכלוסיה גדלה, הצלחנו לצמצם את היבוא. הוצאנו הרבה מאד מצרכים בלתי חיוניים.

מר לנדאו דבר על בזבז בחפרי גלם. אינני מכחיש שיטנו בזבז, אבל אם תראו לי היכן, אשמח מאד ואסתדל לתקן את המצב. אנו מסתדלים להסתלט על המצב בכל יכלתנו.

ח. לנדאו: מה נבצע למוצרים החצי גמורים? האם אין זה בזבז?

מר האספקה והקצוב ד. יוסף: ישנם דברים אשר בהחלט כדאי ורצוי להביא חצי מוכנים, היות והם הרבה יותר זולים.

הסתדלתי לבדוק את ענין הפרמצטים המועברים; דבר זה אינו בטמנות, אלא בטמנות מסוד הבריאות, בכל זאת הסתדלתי לברר את הענין. הם מכחישים את הדבר הזה, אבל אם אתה סבור שזה בכל זאת נכון, תכתוב מכתב לשר הבריאות והוא ודאי יתן לך תשובה על כך.

אשר לפרס בחומר גלם כדי להביא מטבע זר ע"י יצוא, כבר התחלנו בפעולה זו, אם כי בקנה מידה קטן. בסוקולד, למשל, אנו נותנים פרמיה של 4%. אנו לוקחים חומר גלם מיצרנים אשר אינם מיצרים ליצוא ואלה המיצרים מקבלים עדיפות. התאחדות בעלי התעשייה הקימה ועדה מרכזית, אבל היא עדיין אינה פועלת. הצעתי להם זאת עוד לפני שלושה חדשים, אך הם עדיין לא הגיעו לביצוע הדבר הזה בפועל. הנמסלה אינה יכולה לעשות הכל, היא יכולה רק לעודד.

ד"ר פורדר דבר על תכנית אלטרנטיבית. היו שלוש תכניות אלטרנטיביות שהאוצר הגיש, אולם דחיתי את כולן, כי אין זה ענין של תכניות אלטרנטיביות. זהו ענין של הזנת צבור ואינני יכול לפעול לפי תכנית. אני מקווה שיהיה לי תקציב מספיק למזון. אם לא - אסתדל לחפש אז דרכים אחרות; במידה שלא אמצא - אסתדל לצמצם עד כמה שאוכל. אני מוכרח לפעול בהתאם למציאות.

אשר לאשראי, אני שמח לציין שבזמן האחרון יסנו טיבול בעמדת האוצר בקטר לזה. הם כבר רואים ביתר רצון יבוא באשראי. אמנם הם עדיין אומרים פעם 4 שנים ופעם שנתיים, אבל גם הם עושים תיקונים מדי חודש בחודשו, ואני מבין אותם. המצב הוקל קצת. היה זמן שהציעו לנו שלושה מיליון דולר, "רוולוינג קרדיט" והאוצר לא הסכים לכך. עכשיו האדם ההוא כבר אינו יכול לתת זאת. אולם, בינתיים מצאנו 5 מיליון דולר במקום 3 מיליון דולר והאוצר מסכים לכך, ובכך, רואים אתם איך המצב משתנה מדי פעם בפעם.

נשאלתי על מצב המלאי של המזון. אינני יודע אם רצוי שאני אמסור את המספרים על כל מצרך ומצרך. אני יכול רק להגיד לכם שיש לנו מלאי של מצרכים חיוניים, למטחן 6 חדשים או יותר: דגים קפואים, משומרים ומלוחים. במצרים מסוימים ישנו מלאי של 8 חדשים ובאחרים רק של 3-4 חדשים.

ה. פורדר: אם לא תהיה היום אפשרות לקנות מצרכים מחו"ל, האם תוכל להזין את האולוסיה במסך 4 חדשים?

סר האספקה והקצוב ד. יוסף: לדעתי, אוכל לעשות זאת, ברור שאצטרך אז לצמצם את המנות, אבל לא יהיה חסר מזון. לצבא ישנו מלאי שלו. אינני אומר שאני מרוצה בהחלט ממצב המלאי, אבל לדאגתו של פורדר אין מקום.

מר ארם דבר על יצור חמרי גלם בארץ. אינני סבור שעושים כל מה שאפשר בסטח זה, אבל זה תלוי במידה רבה ביזמה הצבורית. הטמסלה מסתדלת, היא עוסקת בזה, אבל במידה שהתעשינים עצמם ימצאו את התהליכים הדרושים, לא יתקדם דבר. אולם, אני חושב שלחץ המחסור בחמרי גלם יביא לכך בסופו של דבר.

דובר על אפשרות ליצור בסר בארץ. אני מודיע לכם כאדם הבקי בעניינים אלה במקצת: אף פעם לא נוכל ליצר את הבסר הדרוש לנו, אלא אם נוכל להסקות את הנגב ע"י גסס מלאכותי. אבל בדרך שלביא ציין, או בדרך של איס גבולות, נגיע לכל היותר ל-10% תכניתו של איס גבולות היא דמיונית, לפי דעת כל המומחים.

מר אונא בקס פרטים על המצב במספוא. המצב הוא קשה, אבל זה באסמת החקלאים. הם לא שמו לב לאזהרותי; הם לא סמרו על המסגרת שהממשלה קבעה לגידול העופות והשתמשו במספוא לזמן קצר יותר ולמספר קטן יותר של עופות. לארבעה החדשים הראשונים של השנה, הקציב המסרר שלי רשיונות במלוא ההיקף שהובטח ואפילו יותר. בדרך ישנו מספוא שיספיק לחדשים יוני-יולי, אבל המצב הוא דחוק. מה שמדאיג אותי הוא, מה יהיה אחרי החדשים האלה. אנו מקוים למלאי של 60.000 טון מן הארץ. אם נקבל אפילו 50.000 טון, נוכל לעבור את תקופת הקיץ עד הסתיו, ואז אני מקוה שמצבנו יוקל ונוכל להביא עוד מלאי מחו"ל.

כולנו רואים את סכנת האינפלציה שמר ברנסטיין ציין. אינני חושב שעשינו כבר את כל מה שאפשר בכדי למנוע העלאת המחירים. אינני מקבל את דעתו של מר ברנסטיין ואני חושב שאפשר אפילו להוריד את המחירים במידה ידועה. אני מקוה שביוזמי תהליכה הורדות, אבל זה, כמובן, לא יציל את המצב. זה יוכל, אולי, להיות בלם עד שנוכל להגיע למחטבות על צעדים אחרים, ועד שנגמור את ענין פריון העבודה והורדת מחירינו בכדי להתחרות עם חו"ל.

ידידי היקר מר ברנסטיין! איננו יכולים לדבר על די-קונטרול בשעה שכל כך קשה לנו להשיג כל-דולר, במטבע זר

ונלחמים כה קשה בכדי להשיג כל סכום קטן של מטבע זר. זה מיד יביא להרס של המסק.

אשר להפרט בין הביקוש והאספקה, אין הנדל, לדעת, אם הוא 1% או 10%. בכיצי, למשל, ההפרט הוא 300%. אין על אפשרות להעלות את האספקה על הביקוש ב-10%, אלא שאין כל דרך להשיג את המטבע הזר לכך. הדרך היחידה היא, ליצר עוד ועוד בארץ, כדי שיהיה יותר טן הדרוס. אבל כעת אי אפשר לדרוס זאת.

סטאלתי כאן, מה יהיה אם האוצר לא יתן לנו את ה-2/2 מיליון. אני מוכרח להודות שאז יהיה המצב גרוע, אתם רוצים לקיים ישיבה עם "כ" מטרד האוצר בענין זה. אינני יודע מה זה יתן לכם, אבל אין לי כל התנגדות לכך. כל האנשים שיצאו עכשיו לחו"ל יסתדלו להפוך את ההבטחות לכסף ויתכן שזה יביא להכנסת מטבע זר במידה ידועה.

אשר להפליה בחמרי הבניין, אני מצטער מאד ספר רוקח לא ענה למכתבי ולא הגיש לי עובדות. מה שמר בונסטיין הזכיר את ה-1,200 טון אינו נכון. הם קבלו הרבה יותר. אבל זה אינו אומר דבר. מה שחטוה הוא, למה קבלו את החמרים הללו, ולדעתי, הם היו צריכים לקבל. אני יכול רק לומר לכם שחברת "נתנאל" קבלה ממני רסיון להבאת ברזל ועצים במיליון ל"י. ענין זה עדיין לא סודר עם האוצר, אבל אני כבר נתתי את הסכמתי, וזאת עשיתי בדיוק כמו ל"סולל בונה". אינני מבין מה יש לדבר על הפליה; אדרבה, יביאו עובדות ודוגמאות ואז נווכח ונראה.

היו"ר מ. ס. בדר: מחר ב-10.30 נמסין את הדיון עם באי-כוח מסדר החקלאות.

א. בהיר: טר האספקה והקצוב אשר שבמסך שבועיים יקבל מהועדות אשר הקים עם התאחדות בעלי התעשייה-חומר. הליתי מבקש שאנו נדע מה הן תכניות היצוא שיוחלט עליהן.

היו"ר מ. ס. בדר: ייתכן שאציע לחברי ועדת הכלכלה לקיים ישיבה גם ביום רביעי, בלי שר האספקה והקצוב. אני מוכן אז לקיים ישיבה אם אנשי מסדר למסחר ותעשייה. לאחר הישיבה הזאת, נסכם לעצמנו את הדברים ששמענו. לאחר הסיכום נקרא לישיבה טוב את שר האספקה והקצוב, כי תשובת השר היתה די ברורה אבל לא די מבהירה, מה יהיה המצב להבא.

הישיבה ננעלה בטעה 13.30.

ונלחמים כה קשה בכדי להשיג כל סכום קטן של מטבע זר. זה מיד יביא להרס של המסק.

אשר להפרט בין הביקוש והאספקה, אין הנדל, לדעת, אם הוא 1% או 10%. בביצים, למשל, ההפרט הוא 300%. אין על אפטרות להעלות את האספקה על הביקוש ב-10%, אלא שאין כל דרך להשיג את המטבע הזר לכך. הדרך היחידה היא, ליצר עוד ועוד בארץ, כדי שיהיה יותר מן הדרוש. אבל כעת אי אפשר לדרוש זאת.

סטאלתי כאן, מה יהיה אם האוצר לא יתן לנו את ה-2/2 מיליון. אני מוכרח להודות שאז יהיה המצב גרוע. אתם רוצים לקיים ישיבה עם "כ מסרד האוצר בענין זה. אינני יודע מה זה יתן לכם, אבל אין לי כל התנגדות לכך. כל האנשים שיצאו עכשיו לחו"ל יסתדלו להפוך את ההבטחות לכסף ויתכן שזה יביא להכנסת מטבע זר במידה ידועה.

אשר להפליה בחמרי הבניין, אני מצטער מאד סמר רוקח לא ענה למכתבי ולא הגיט ל עובדות. מה סמר ברנסטיין הזכיר את ה-1.200 טון אינו נכון. הם קבלו הרבה יותר. אבל זה אינו אומר דבר. מה שחסרה הוא, למה קבלו את החמרים הללו, ולדעת, הם היו צריכים לקבל. אני יכול רק לומר לכם שחברת "נתנאל" קבלה מסגל רסיון להבאת ברזל ועצים במיליון ל"י. ענין זה עדיין לא סודר עם האוצר, אבל אני כבר נתתי את הסכמתי, וזאת עשיתי בדיוק כמו ל"סולל בונה". אינני סבין מה יש לדבר על הפליה; אדרבה, יביאו עובדות ודוגמאות ואז נווכח ונראה.

היו"ר מ. בדר: מחר ב-10.30 נמסין את הדיון עם באי-כוח מסרד החקלאות.

א. בהיר: סר האספקה והקצוב אשר שבמסך שבועיים יקבל מהועדות אשר הקים עם התאחדות בעלי התעשייה-חומר. הייתי מבקש שאנו נדע מה הן תכניות היצוא שיוחלט עליהן.

היו"ר מ. בדר: ייתכן שאציע לחברי ועדת הכלכלה לקיים ישיבה גם ביום רביעי, בלי שר האספקה והקצוב. אני מוכן אז לקיים ישיבה עם אנשי מסרד למסחר ותעשייה. לאחר הישיבה הזאת, נסכם לעצמנו את הדברים ששמענו. לאחר הסיכום נקרא לישיבה שוב את סר האספקה והקצוב, כי תשובת השר היתה די ברורה אבל לא די מבהירה, מה יהיה המצב להבא.

הישיבה ננעלה בטעה 13.30.